

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פרשת במדבר

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

משה ואהרן העתירו בעד הנפקדים

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלתם; ...תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן" (כ א-ג)

דברים נפלאים פותב הרמב"ו בפרשתנו (א מה) בבואו לבאר את הסבה שבגללה צייתה התורה על משה ואהרן למנות את ישראל:

"כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו יהיה לו בדרך הזה זכות וחיים, כי בא בסוד הקים ובכתב בני ישראל וזכות הרבים במספרם, וכן לכלם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי שימו עליהם עינם לטובה ויבקשו עליהם רחמים: ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ולא ימעיט מספרכם, והשקלים כפר על נפשתיכם".

מדברי הרמב"ו הללו למדו רבים מקור למנהג ישראל לפקד תדיר את בתיהם של צדיקי הדור ולהזכר לפניהם בשמם לברכה ולישועה.

ברם יש לתמה: אם אכן הנמנים באו לפני משה רבנו, מדוע כתב הרמב"ו: "והוא נודע עליהם בשמו". הלא אמרו חכמים (ברכות לד א ע"פ מג"א קט א) שהתפלל על החולה בפניו אינו צריך להזכיר את שמו?

באר רבי חיים שאול קויפמן ראש ישיבת גייטסהד:

אף פאשר המתפלל אינו צריך להזכיר בפיו את שם החולה העומד לפניו, עליו לכל הפחות לדעת את שמו. לפיכך אף כאן, פאשר עברו בני ישראל לפני משה ואהרן, ידעו אותם מהו שם כפי שזכר תחול עליהם הברכה.

בהמשך דברי הרמב"ו האמורים, מובאת הוכחה לשיטתו כי פקידת ישראל נועדה כדי ששמה ואהרן ישימו עליהם את עיניהם לטובה ויעתירו בעדם, כפי שמוכח בדברי מדרש רבה (אשר אינם בנמצא לפנינו): "אמר לו הקדוש ברוך הוא למנוחם בכבוד ובגדלה לכל אחד ואחד; לא תהיה אומר לראש המשפחה: 'כמה במשפחתך? כמה בני יש לך?', אלא כולהו יהו עוברים לפניך באימה ובכבוד ואתה מונה אותם..." פלומר, 'כול היה משה לקצר את משך זמן המפקד בכך שהיה שואל כל ראש משפחה את מנו בני משפחתו, אולם מטרת המפקד היתה כדי 'שישימו עליהם עינם לטובה ויבקשו עליהם רחמים', ועל פן הצטיה מפי הגבורה שכל אחד מיישראל יעבר לפניו בפני עצמו.

המשגיח רבי אליהו אליעזר דסלר הוסיף ולמד מקפ, כי תפלת צדיק וברכתו מועילים רק פאשר נשוא התפלה והברכה מתבטל כלפיו בבטול גמור. וכלשון המדרש: 'כלו יהיו עובדי לפניך באימה ובכבוד'.

את טעם הדבר באר הרב דסלר: הסבה שתפלת

במחצת ראשי אלפי ישראל

"אלה קראוי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם" (טו א)

דורשי רשומות אמרו:

'נשיאי מטות אבותם' - ראשי תבות 'אמן'. רמז לדברי חכמים (שבת קט"ב) שהעונה אמן פותחים לו שערי גן עדן וזוכה לשהות שם במחצת הצדיקים - 'ראשי אלפי ישראל'.

לא להחמיץ אף אמן אחת

"ואתה הפקד את הלויים... והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל" (כ א-ג)

דרש רבי יעקב אבן עזרא בעל האביר יעקב:

'הלויים' הוא לשון חבור, ככתוב (בראשית כט לד): "הפעם ילזה איש אלו... על פן קרא שמו לוי". כמו כן, 'הלויים' בגימטריה 'אמן'. רמז לכך שבת 'אמן' מחברת את שמות ה' וה' ואדנות שיחדם בגימטריה 'אמן'. צוה הקדוש ברוך הוא למשה: "הפקד את הלויים" - הזרז את ישראל לבל יחמיצו ולו עגית 'אמן' אחת בכונה, ובכך מבטל להם: "ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל" - יתבטל מעליהם חרון אף וקצף ויחזר רע גזר דינם. כמאמר חכמים (תק"ז מ א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין של שבעים שנה".

פתוחי הותם'

הצדיק על זולתו מתקבלת יותר משאר התפלות היא משום שהצדיק מבטל עצמו ומתאחד בתפלתו עם זולתו עד שדומה הוא כמי שמתפלל על עצמו. כיון שאחד שפכה חייב לבוא משני צדדים, על פן חוברה גם על מבקש הישועה לבטל עצמו בפני הצדיק. רק כך תוצר אחדות משלמת שמכחה תתקבל התפלה.

שיחות ומאמרים ע"פ: מ'משת שפון תולדת

איש על מחנהו ואיש על נסכתו

"יחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם" (כב)

האר"י הקדוש היה אומר, שכשם שבמדבר חנו ישראל בארבעה מחנות - "איש על מחנהו ואיש על דגלו", כך עד עצם היום הזה חלוקים ישראל לארבע פתות - ספרד, אשכנז, קטלונז'א ואיטליה. נמצא שהבדלי המנהגים ביישראל אינם דבר של מה בכך, ולפיכך צריך כל אחד לדבק בגדלו ובמנהגיו, שהלא: "אלו ואלו דברי אלקים חיים".

בענין זה ידענה אמרתו השנונה של רבי מאיר שפירא

מזלגיו:

בתחלת התפלה קיימים מנהגים שונים: יש המקדימים ברוך שאמר 'להודו', ויש המקדימים 'הודו' לברוך שאמר, אבל כלם פאחד מודים ומהללים ביהי כבוד ה' לעולם...

ש"ת'ה' דרך חיים תוכחת מוסר אות לה; ששם נדעתי להלן ב ב

יעקב התפלל על ישיעת בנו

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו" (ב ב)

את משמעות הכתוב: "באתת לבית אבתם" פרש בעל השו"ת שפירא רמז יעקב לבניו בכרכו אותם קדם פטירתו מי מהם יעשה לראש שבט. שכל שבט שיעקב דבר אליו בלשון נוכח נעשה לראש דגל: לראובן אמר (בראשית מט א): "ראובן בכרי אתה"; ליהודה (שם ח): "יהודה אתה יודוך אחיך"; לזן (שם יח): "לישועתך קויתי ה'"; ליוסף (שם כה): "מאל אביך ויעזרה".

תמה הרבי בעל 'שפתי צדיק' מפילי: הלא כשאמר יעקב: "לישועתך קויתי ה'", לא פנו לאוהב כלפי דן אלא לקדוש ברוך הוא. וכפי שאנו אומרים בתפלת שמונה עשרה "לישועתך קוינו כל היום?"

ובאר: לדברי בעל השו"ת יש לפרש שאכן פנו יעקב לומר לזן בלשון נוכח: "לישועתך" - על ישועתך בני, קויתי ה'" - אני מתפלל לפני ה' שישלחנה.

שפתי צדיק' אות יב

משמעות האותיות שנקחו בדגלים

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו" (ב ב)

כתב החוקני כי על כל אחד מארבעת הדגלים היו חקוקים שלוש מתוך שתיים עשרה האותיות המרכיבות את שמות האבות: אבר[ה]ם, יחקו, יעקב; על דגל מחנה ראובן נחקו האותיות הראשונות של שמות האבות - 'איי', על דגל מחנה יהודה האותיות השניות - 'בצ'ע', על דגל מחנה אפרים האותיות השלישיות - 'רח'ק', ועל דגל מחנה דן האותיות האחרונות - 'מק'ב'.

הגאון מוילנא הוסיף ונגלה רמז נוסף הטמון באותיות אלו: 'איי' הם ראשי התבות של שלשת השמות המזכרים בפסוק ראשון של שמע - 'איי אלקיניו יי', 'בצ'ע' הם ראשי התבות של שלשת מועדי תפלות היום: 'בקר', 'צהריים', 'ערב', 'רח'ק' הם ראשי תבות של שלשת חסרונות ישראל: 'רשעי', 'רשעי' חטאה, אשר אנו מבקשים מה' שיתעלם מהם בזכות אבותינו הקדושים. פכתוב (דברים ט כז): "זכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו", וימק"ב הם ראשי תבות של שלשת הקטעים של סדר הקדשה: "קדוש... ברוך... מלך...".

חוקניו: דבר אליהו לקוטי

לקראת חג השבועות, יומא להולולא של דוד מלך ישראל, נתחזק ביותר שאת בתקנה שיסוד לדורות כהצלה ממגפה בכל דור ודור: כתב הטור "או"ח נו וראה במ"ר יח כא): "דוד המלך עליו השלום תקן מאה ברכות, דכתיב (שמואל ב כג א): 'נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על' - 'על' בגימטריה מאה. כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מיישראל, ולא היו יודעין על מה היו מתים עד שהקרי והבין ברוח הקדש, ותקן להם לישראל מאה ברכות".

כדי להגיע למכסת מאה ברכות שתקן דוד, תקנו הסנהדרין באותו דור לברך מדי בוקר את ברכות השחר. ובכך יש לנו עשרים ברכות קבועות שאותן אנו מברכים מדי יום בכל זמנות השנה, בנוסף על שאר הברכות (טור שם; פרישה שם טז).

לפי שראה דוד כי בכל הדורות תרחף סכנת מגפה על ישראל, לכך תקן תקנה זו לדורות (ראה ב"ח שם).

בני אמונים - מקפידים על המכוסות שקבעו חכמים: צ' אמונים; ד' קדשות; י' קדישים; ק' ברכות.

רחמנא
אדפך
לן קימה
דוד
משיחא

מודה אני

מקור תפלת 'מודה אני'

בכל בקר מיד עם פקיעת העינים נוטאים אנו תפלה קצרה שמהותה הודאה ושבח נפלא ומיוחד לבורא העולם. על העבדה שהחזיר לנו זה עתה את נשמתנו כשהיא טהורה ונקיה, אחר שהשבנה אליו אמש כמדי לילה.

תפלה מיוחדת זו, אשר לא נזכרה בדברי חז"ל או בתנאים של רבותינו הראשונים, הובאה לראשונה בספר 'סדר היום' (סדר היום במקומו משנתו) לרבי משה בן מכיר שהיה ממוקבלי העיר צפת לפני כארבע מאות שנה, ומנהג אמירתה נפסק להלכה במגן אברהם (ד) ובמשנה ברורה (א.כ).

סבת אמירת 'מודה אני' מיד בעת הקיימה

לכאורה יש להבין: מפני מה חשוב כל כך שנאמר תפלה זו דוקא ברגע הראשון שאנו מתעוררים משנתנו, מדוע אי אפשר להמתין מעט עד אחר נטילת ידיים?

הסבר נפלא לכך מובא בספר 'נפש שמואל' (על סדר התפלה ע"ט): במהלך היום עלול האדם להפסיד לעתים תכופות אינה נאמרת כראוי, לעתים יוצא מפיו דבור אסור או שאינו מודקדק כראוי באחת ההלכות.

אם הוא נכשל כותצאה משעות מקרות - יכול הוא לזכות למחילה. הרי לא נתנה תורה למלאכי השרת, וגם הוציא עומד כל העת ונכסה להכשילו. אך אם סבת כשלוננו נובעת מחסר זיעתו והפרתו ביסוד הבסיסי בחיי האדם ובחובותיו בעולמו, אם חסרה לו הדיעה כי הבורא יתברך אדון לכל הנבראים ונשמותיהם פקודות בידו, ולפיכך חובתנו להיות משעבדים לו בכל מעשינו - הרי שפיעור הוא עליו תביעה עצומה!

לפיכך, הפעלה הראשונה שעלינו לעשות בקומונו בבקר, היא להצהיר בפה מלא כי לפני הכל אנו מודים ומכירים שהבורא יתברך הוא זה שנתן לנו את הזכות והכח להיות בעולם, ורק לאחר מכן נוכל להתחיל בעבודת היום.

הודאת בעל דין

תפלה 'מודה אני' פותחת בלשון 'הודאה'. ובאר הפחד יצחק' (חנה מאמר ב ס"ב) כי בלשון הקדש יש למלה 'הודאה' שני פירושים: הראשון הוא 'הודאה על העבר' - היות הפרת טובה למי שהיטיב עוננו, והשני הוא 'הודאה בעל דין' - היות הסכמה לדעת האילת.

פטובות הנעשות 'בין אדם לחברו', טבע האדם הוא לשאף תמיד להיות סמוך על שלחן עצמו מבלי להזדקק לאילת. וכאשר הוא נאלץ לקבל טובה מרעהו ומודה לו על כך, יש ב'תודה' זו גם מעין 'הודאת בעל דין', כי הפעם לא הצליח להגשים את שאפיו ונאלץ להשתמש בטובתו של חברו, עבדה שעלולה להקשות

רבה אמונתך

דבר נפלא הובא בספר הפרדס לר"ט (מהד' בודפשט עמ' 56): נשמתנו שהיא חלק אלף ממעיל טרודה ועסוקה במשך כל היום במחמת היצר, ואין לה מנוח. לפיכך ישמגיעה שעת השנה והיא מוצאת סוף סוף מנוחה בצל כנפי הקדוש ברוך הוא, שוב אין היא רוצה לשוב לבעליה בבקרי. אך הקדוש ברוך הוא מורה לה: "שובי למקומי! אדם זה האמין לי והפקיד אצלי את נשמתו ברלי האתמול על דעת שאחזיר לו אותך למחרת. איני רוצה להפר אמן זה". לפיכך נאמר: 'רבה אמונתך' - הקדוש ברוך הוא נאמן להחזיר בבקר את הנשמות שהיו מפקדות אצלו.

שתיים עשרה שניות גורליות

נסים בספור ענינו שהתרחש בעצמו של כנס נורולוגים נחשב, שאליהם הגיעו מאות נורולוגים בכירים מכל רחבי העולם.

אחד ממושבי הכנס עסק בחקר הסבה שבגינה מתרחשים אירועי ההתעלפויות רבים בשעות הבקר מיד לאחר הקיימה מהמטה. תופעה שבאותה העת הודרה שנה מעיניהם של חוקרים רבים.

אחד מבכירי החוקרים שערך מחקר רב שנים בסוגיה זו טען כי הגיע למסקנה שהתעלפויות אלו נגרמות בעיקר אצל אנשים הרגילים לקום ממשטם מיד עם התעוררותם מהשנה. בתוצאות המחקר נכתב כי שתיים עשרה שניות של מנוחה הכרחיות לכל אדם לפני קימה משנה ממשכת, כדי שהדם לא יזרם למח במהירות רבה מדי העלולה לגרום להתעלפות.

לפיכך הוא ממליץ לכל אדם, כי לאחר קומו משנתו ישב וינסך עד שתיים עשרה, ורק לאחר מכן יקום על רגליו. בדבריו נשמעו בקשב רב, ולהנצחה וזמנה לתשואות.

אז אז אחד הנוכחים, פרופסור יהודי בעל שם, בקש את רשות הדבור ואמר:

אצלנו היהודים קום מנהג עתיק לומר בכל בקר תפלת הודה מיוחדת לבורא עולם על שזכנו להתעורר בריאים ושלמים - תפלת 'מודה אני'.

הוא צטט מתוך ספר 'משנה ברורה' (א.כ) שהיה בידו, וזאת מה שכתב החפץ קום על דברי הרמ"א: "ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך וישמח... ישיחה מעט וקום יעמוד פתאום, כי זה מדיק לגוף... טוב לומר תוך קומו: 'מודה אני לפניך מלך חי ומקים שהחורתי בי נשמתו בתמלה רבה אמונתך'."

'תפלה זו', כיום הנוירולוג היהודי, "יש שתיים עשרה מלים. היא נאמרת בישיבה על המטה קודם הקיימה המחולטת, ואמירתה בכונה עורכת שתיים עשרה שניות, בדיק..."

ושבו, בפעם השניה באותו הכנס, חרשו מחיאות כפים סוערות את האולם (ברכי נפשי ח"ג עמ' תרב).

מודה אני לפניך. מלך שהוא חי וקים לעולם, על כך שהחזרת בי - לגופי, את נשומתי שהפקדתיה אצלך אמש, ועשית זאת בחמלה - ברחמים, רבה אמונתך בהחזרת נשמתנו שהפקדה בידך.

אשר יצר' - מתנת חיים

בשלהי חדש ניסן, בתקופה שבה הודנו כלנו על בריות טובות שברא ה' בעולמנו, הסתלק לבית עולמו כותוצאה מגניז קורונה, הרב"ג רבי אברהם ישעיהו הרב זצ"ל, על אישיותו המיוחדת ופעלו המסור להצלת חיים נגד היה בהחלט לברך את הברכה האמורה.

הרב הרב היה מפר לכל כמי שיד את הארגון המפלא 'מתנת חיים' שבאמצעותו זכה רבים להעניק חיים. בזכותו למעלה משמונה מאות יהודים נגאלו מסיורי תפת הידיעה ושוב לנהל חיים תקינים בגריאות וברגע בקרב משפחותיהם.

מתוך ענוה ואצילות נפש, פרסם הרב הרב מעל כל כמה אפטרות את מעלתה של מצוה גדולה זו שערך לאותה עת היתה נדירה ואפילו מפרכת בעיני רבים; להעניק 'מתנת חיים' - חלק מנפשו, בעבור אדם שיצא ממתנתה זו לשוב לחיים לאחר שנים של סבל. מאמציו נשאו פרי כאשר בנגוד לכל התחזיות ולמרות הקשיים הכרוכים בקה, מספר תורמי הכלה בארץ הקדש הולך וגדל בהתקדה עד עצם היום הזה. כאשר גוי העולם משאטים לנכח התופעה היחודית ומכריזים: 'מי שערך שיראלי'.

בתקופת המחלה הקצרה שהכריעה את חיו של הרב זצ"ל, על פי בקשת רעייתו הרבנית שבתלחמי, וכפי שהוא עצמו נהג לעורר רבות בחייו, התחנך רבים לזכות באמירת ברכת 'אשר יצר' בכונה. ולא בכדי, שהאל נודעה ברכה זו מימי קדם, כסגולה גדולה לרפואה למי שזוכה לאומרה בכונה ובקמיות מתוך הכתב.

במשך ימי חיו הרבה הרב הרב לעורר על חשיבותה של ברכה זו. כמי שחזה על פשוו את יסוריהם של מטפלי הידיעה, ראה בקה משנה חשיבות, בפרט לאור העבדה כי אלו כמעט ואינם זוכים לברכה זו.

בדברים שזכר הסביר: הקדוש ברוך הוא חנן את האדם בוג כליות אשר לחן למעלה ממאה ותמישים תפקידים חיוניים. שנים מהם מרובים ביותר: דרון מסתנו הדם מכל הרגלים והזוללים המתירים שדבקו בו במהלך תהליך העכל, ועל ידן מתפנה הגוף מעדפי הזוללים.

כאשר תחילה נוצר פשל תפקודי במערכת הכליות, נתן מיד לחוש בתקומה המפלאה שבה יצר ה' את האדם. כלשונו הברכה; בהעדר כליות מתפקדות, פסלת הדם אינה יוצאת מהגוף, וכך הגוף מתנפץ ומתמלא זוללים, עד שחלילה לא נתן להקטין לחיות קה.

לשם החלפת תפקוד הכליות, נאלץ החולה לשבת במשך שלוש פעמים בשבוע, בכל פעם במשך כארבע שעות, לצד מכונה גדולת ממדים שואבת את הדם מגופו, מסננת אותו ומשיבה את הדם הנקי למערכת הדם.

כדי להגיע לרמת נקיון הקרובה לתפקוד הכליות, על הדם לעבר במכונת הידיעה במחואים של שבכים פעמים ברוץ. פעולה המחלישה את הגוף עד מאד, ואחרי כל זאת, עדין אין הדבר משמש תהליך משלם לכליות הקטנות שבהן חנן אותנו הבורא.

מטפלי הידיעה נאלצים לומר על קוונות רבים שאת הרגלים הנוצרים

מכתבי אמונים

מכתבים מקוראינו הנאמנים

לעורכי העלון הנכבד 'וכל מאמינים',

זה עתה למדנו בלמוד הדף היומי (שבת סב ב) שרב חסדא אמר שבזכות שהדר במצות נטילת ידיים ונטל את ידיו בשפע של מים, נתנו לו מן השמים טובה מלא חפנים. בספר 'ערכי' הושיע' (עמ' קז) מביא רמז לכך: 'מים ראשי טבוח' - מלא דינו מברכותיך. יש להוסיף שיש בקר רמז להדור נוסף, שהפברך ברכת על נטילת ידיים בקול כדי שיענו אחריו אמן, זוכה לברכה מיוחדת. שכן 'מים' שהם ראשי טבוח "מלא דינו מברכותיך", הם אף בגימטריה 'אמן' (עם הפולל).

בברכה, הרב א.צ.מ. - בני ברק.